

Poročilo C4.1, Vol. 1, Zvezek 4

Podnebno ogledalo 2018

Ukrep v središču – Energetska revščina

Končno poročilo

LIFE ClimatePath2050 (LIFE16 GIC/SI/000043)

Poročilo Ukrep v središču – Energetska revščina je četrti zvezek Podnebnega ogledala 2018, pripravljenega v okviru projekta LIFE Podnebna pot 2050, Slovenska podnebna pot do sredine stoletja (LIFE ClimatePath2050 »*Slovenian Path Towards the Mid-Century Climate Target*,« *LIFE16 GIC/SI/000043*). Projekt izvaja konzorcij, ki ga vodi Institut »Jožef Stefan« (IJS), s partnerji: ELEK, načrtovanje, projektiranje in inženiring, d. o. o., Gradbeni Inštitut ZRMK (GI ZRMK), d. o. o., Inštitut za ekonomska raziskovanja (IER), Kmetijski inštitut Slovenije (KIS), PNZ svetovanje projektiranje, d. o. o., Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in zunanji izvajalci.

ŠT. POROČILA/REPORT No.:

IJS-DP-12536, ver. 1.0

DATUM/DATE:

11. april 2018

AVTORJI/AUTHORS:

Gašper Stegnar, *univ. dipl. inž. grad.*

mag. Andreja Urbančič

mag. Barbara Petelin Visočnik, *vsi IJS*

dr. Andreja Cirman, *Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani*

dr. Kaja Primc,

dr. Renata Slabe Erker

dr. Boris Majcen, *vsi Inštitut za ekonomska raziskovanja*

REPORT TITLE/NASLOV POROČILA:

Deliverable C4.1 Vol.1/4: The First Climate Action Mirror and Accompanying Reports, Part 4: The Measure in Focus – Energy Poverty, final report

Poročilo projekta št. C4.1, volumen 1/zvezek 4: Podnebno ogledalo 2018, Zvezek 4: Ukrep v središču – Energetska revščina, končno poročilo

Vsebina

UVOD	4
1 OCENA ENERGETSKE REVŠČINE V SLOVENIJI	6
1.1 OPREDELITVE ENERGETSKE REVŠČINE IN METODOLOŠKI PRISTOPI K MERJENJU	6
1.2 PORABA GOSPODINJSTEV ZA ENERGIJO V STANOVANJIH V SLOVENIJI	10
1.3 MEDNARODNA PRIMERJAVA IZDATKOV GOSPODINJSTEV ZA ENERGIJO V STANOVANJU IN NJIHOVIH DEJAVNIKOV	12
2 INSTRUMENTI ZA ZMANJŠEVANJE ENERGETSKE REVŠČINE	18
2.1 ZGODOVINA INSTRUMENTOV ZA ZMANJŠEVANJE ENERGETSKE REVŠČINE	18
2.2 ENERGETSKA REVŠČINA V OKVIRU DRUGIH PROJEKTOV	18
2.3 AKTUALNO STANJE	20
3 VREDNOTENJE OBSTOJEČIH UKREPOV ZA ZMANJŠEVANJE ENERGETSKE REVŠČINE ...	24
4 SKLEPI IN PRIPOROČILA	29
4.1 ENERGETSKA REVŠČINA V SLOVENIJI	29
4.2 INSTRUMENTI ZA ZMANJŠEVANJE ENERGETSKE REVŠČINE	29
5 SEZNAMI	32
5.1 SEZNAM OZNAK IN KRATIC	32
5.2 SEZNAM SLIK	32
5.3 SEZNAM TABEL	33

Uvod

V okviru projekta LIFE Podnebna pot 2050¹ je bilo pripravljeno **Podnebno ogledalo 2018**, dokument, v katerem so predstavljene glavne ugotovitve spremljanja izvajanja ukrepov za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (TGP) za leto 2017. Pripravljene strokovne podlage hkrati vključujejo vse elemente vsebine, potrebne za pripravo **Tretjega letnega poročila o izvajanju Operativnega programa ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (v nadaljevanju OP TGP)**, kot so ti opredeljeni v samem OP TGP.

Podnebno ogledalo sestavlja več zvezkov:

- **Zvezek 0: Povzetek za odločanje**, kjer so izpostavljena glavna priporočila za izvajanje ukrepov za zmanjševanje emisij TGP iz OP TGP v prihodnjem letu;
- **Zvezek 1: Povzetek strokovnih podlag**, v katerem so povzete vse glavne ugotovitve glede doseganja ciljev na področju zmanjševanja emisij TGP in izvajanja ukrepov iz OP TGP, vključno s priporočili za nadaljnje delo;
- **Zvezek 2: Kazalci za spremljanje izvajanja OP TGP**, ki vključuje celotno analizo kazalcev izvajanja OP TGP za leto 2016, skupaj s preglednim prikazom kazalcev in kvalitativnih ocen glede doseganja njihovih ciljev in dolgoročnega obvladovanja emisij;
- **Zvezek 3: Pregled izvajanja ukrepov**, kjer je po sektorjih predstavljeno izvajanje ukrepov iz OP TGP leta 2017 in njihovo predvideno izvajanje v letih 2018 in 2019, skupaj z njihovim financiranjem. Podatki o izvajanju so bili pridobljeni neposredno od pristojnih ministrstev in iz javno dostopnih virov;
- **Zvezek 4: Ukrep v središču – Energetska revščina**, kjer je bila narejena podrobnejša analiza ukrepov URE in izrabe OVE v gospodinjstvih za ranljive skupine prebivalstva in pripravljena priporočila za nadaljnje delo;
- **Zvezek 5: Ukrep v središču – Električna mobilnost**, v katerem je vključena podrobnejša analiza stanja na področju e-mobilnosti v Sloveniji in EU ter predlagani ukrepi za nadaljnji razvoj tega področja;
- **Zvezek 6: Ukrep v središču – Spodbujanje sistemov daljinskega ogrevanja**, ki vključuje pregled stanja na področju daljinskega ogrevanja v Sloveniji, ukrepa, ki v OP TGP sicer ni vključen, je pa zlasti pomemben za doseganje sinergij podnebne politike z ukrepi varstva zraka;
- **Zvezek 7: Emisije TGP in sektor EU-ETS**, kjer so za sektor, ki sicer ni vključen v OP TGP, je pa pomemben s stališča zmanjševanja emisij TGP, prvič pripravljene kazalci ter pregled stanja in izvajanja ukrepov v tem sektorju.

Pričujoči dokument je **Zvezek 4: Ukrep v središču – Energetska revščina**. V njem so povzeti:

- **Ocena energetske revščine v Sloveniji**, kjer so predstavljeni sam pojem energetske revščine, rezultati analize mikropodatkov, ki prikazujejo okvirno razsežnost problema energetske revščine v Sloveniji, in mednarodno primerljivi podatki iz ankete SILC o

1 LIFE ClimatePath2050 (Slovenian Path Towards the Mid-Century Climate Target)

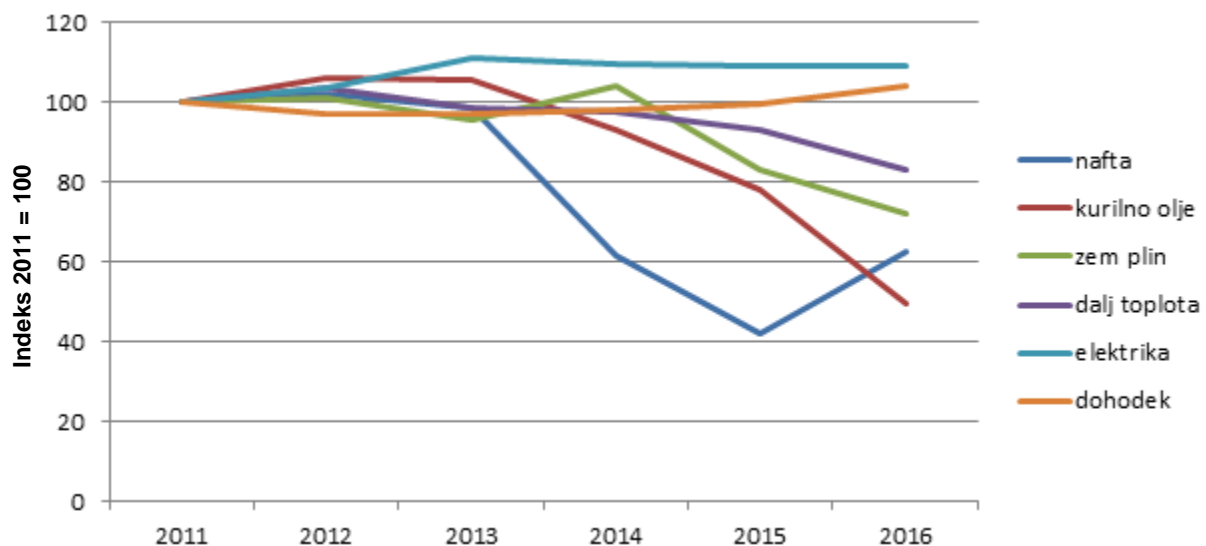
posameznih dejavnikov, ki kažejo na velikost problema energetske revščine v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami EU.

- **Instrumenti za zmanjševanje energetske revščine**, kjer sta podana zgodovina in aktualno stanje na področju instrumentov za zmanjševanje energetske revščine v Sloveniji.
- **Vrednotenje obstoječih instrumentov za zmanjševanje energetske revščine**, kjer so predstavljeni rezultati vrednotenja obstoječih treh instrumentov za zmanjševanje energetske revščine po šestih dimenzijah ukrepa: relevantnosti, učinku, učinkovitosti, dolgoročnosti učinka, prilagodljivosti in predvidljivosti.
- **Sklepi in priporočila**, kjer so povzete glavne ugotovitve in pa priporočila za nadaljnji razvoj instrumentov za zmanjševanje energetske revščine.

1 Ocena energetske revščine v Sloveniji

1.1 Opredelitve energetske revščine in metodološki pristopi k merjenju

Raba energije je največji vir pritiskov na okolje, po drugi strani pa je energija osnovna življenjska dobrina. Slovenija sodi med energetske manj učinkovite države. Primerjava intenzivnosti, izračunanih iz BDP v enotah standardne kupne moči, pokaže, da je bila intenzivnost slovenskega gospodarstva leta 2013 za 32 odstotkov višja od EU-28. Visoko energetske intenzivnosti Slovenije pripisujemo razmeroma nizkemu BDP na prebivalca glede na povprečje EU, visokemu deležu industrije v BDP, strukturi industrije, tj. visokemu deležu energetske intenzivnih panog v dodani vrednosti (Slovenija 31 %, EU-15 26 %)² ter vplivu tranzitnega prometa. Zmanjšanje rabe energije je mogoče doseči z zmanjšanjem aktivnosti, za katere je potrebna energija ali z izboljšanjem učinkovitosti rabe energije³.

Slika 1: Cena nafte na svetovnem trgu (v EUR) in maloprodajne cene energentov ter razpoložljivi dohodek na prebivalca v Sloveniji, 2011 = 100⁴

Na sliki (Slika 1) je prikazano gibanje maloprodajnih cen ali cen za gospodinjstva posameznih energentov v Sloveniji od leta 2011 dalje. Poleg tega je prikazano tudi gibanje razpoložljivega dohodka gospodinjstev v Sloveniji, ki v preučevanem obdobju praviloma ne zaostaja za dvigom cen energentov, razen v primeru električne energije, ki je ena od najpomembnejših oblik

2 Kazalci okolja Slovenije, MOP, <http://kazalci.arso.gov.si/>

3 SURS (2016a), dostopno na http://kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=718; 3. 4. 2018

4 Vir: Eurostat (2017). *Energy statistics*, dostopno na <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; 3. 4. 2018; Eurostat (2018). *Sustainable development indicators*, dostopno na <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; 3. 4. 2018; SURS SI-STAT (2018). *Okolje in naravni viri*. Dostopno na <http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Okolje/Okolje.asp>; 3. 4. 2018; Index Mundi (2018) dostopno na <https://www.indexmundi.com/commodities/?commodity=crude-oil-brent&months=120¤cy=eur>; 3. 4. 2018; in lastni izračuni.

energije. Ker so energenti za življenje skoraj tako pomembni kot hrana, je vsakršno povišanje njihovih cen povezano s poglobljanjem problema energetske revščine.

V EU je pojem »energetske revščine« politično priznan kot problem. Različne definicije, ki se v literaturi pojavljajo, prikazujejo dve vrsti energetske revščine: 1) gospodinjstva, ki porabijo visok delež dohodka za energijo, in 2) gospodinjstva, ki imajo nezadostne izdatke za energijo.

V letu 2009 je bilo v EU po ocenah med 50 in 125 milijonov energetske revnih gospodinjstev⁵. Težave s cenovno dostopnostjo energije so še posebej izrazite v jugovzhodni Evropi zaradi nižjih dohodkov in slabe termične kakovosti stavb. Nedavna gospodarska kriza je v številnih državah članicah EU obstoječe probleme v zvezi s pomanjkanjem energije še dodatno poglobila⁶. Pri tem je treba omeniti, da tudi zahodnoevropske države niso imune na energetske revščine. Na primer, v letu 2015 je imelo v Nemčiji kar 44.000 gospodinjstev težave z oskrbo z zemeljskim plinom, 33.000 pa je bilo deležnih prekinitvev električnega toka (Nemška tiskovna agencija DPA).

V zadnjih nekaj letih preučevanje energetske revščine poteka na osnovi treh metodoloških pristopov:

- pristop, ki temelji na izdatkih (anketa o porabi v gospodinjstvih – APG),
- pristop, ki temelji na subjektivnih ocenah (anketa o življenjskih pogojih SILC),
- kvantitativni in kvalitativni pristopi, ki temeljijo na terenskih raziskavah in neposrednem merjenju (študije primerov).

V skladu z Uradnim listom EU govorimo o energetske revščini takrat, ko gospodinjstvo težko ali je nezmožno zagotoviti ustrezno ogrevanje stanovanja po dostopni ceni in nima dostopa do storitev, povezanih z energijo po dostopni ceni (Uradni list EU, 2011/C 44/09).

Obstajajo tudi druge opredelitve. Ena od prvih opredelitev energetske revščine je definicija Boardmanove iz leta 1991, ki navaja, da je gospodinjstvo energetske revno, če porabi več kot 10 % dohodka za osnovne potrebe po energiji. Ta definicija je bila v uporabi do leta 2013, ko jo je nadomestila nova, ki vključuje kazalnik Johna Hillsa »Nizki dohodki, visoki stroški (LIHC)«. Definicija LIHC navaja, da je gospodinjstvo energetske revno, če je, potem ko odštejemo stroške energije, preostali dohodek pod uradno črto revščine⁵. Prednost LIHC kazalnika je v tem, da primerja nacionalne račune (mediane) z dohodkom, ob upoštevanju števila gospodinjstev, ki imajo nizke dohodke in hkrati visoke stroške energije ter globino energetske revščine med temi gospodinjstvi. Omenjen pristop ima nekaj pomembnih omejitev, ki lahko privedejo do težav pri razvrščanju gospodinjstev. Poleg tega, je pristop zelo občutljiv na cene goriv in tako vpliva na prikaz dejanske slike energetske revščine.

5 Filčák, R., & Živčič, L. (2017). Energy poverty and multi-dimensional perspectives of social inequalities and policy challenges. *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*, 26.

6 Dubois, U., & Meier, H. (2016). Energy affordability and energy inequality in Europe: Implications for policymaking. *Energy Research & Social Science*, 18, 21-35.

Projekt »The European Fuel Poverty and Energy Efficiency Poverty Project«⁷, ki ga je delno financirala Evropska komisija, je ponudil alternativni pristop, ki opredeljuje energetske revščine kot nezmožnost gospodinjstva, da ustrezno ogreje svoj dom po dostopni ceni, ki je indeksirana z dohodkom. Pri tem so ključni trije kazalniki iz EU SILC ankete:

- nezmožnost zagotavljanja primerno ogrevanega stanovanja,
- slabe bivalne razmere: pušča streha, so vlažne stene, temelji, tla ali trhli okenski okviri, tla,
- zamujanje s plačili za komunalne storitve.

Razprava o opredelitvi energetske revščine še vedno poteka, predvsem zaradi kompleksnosti in večdimenzionalne narave tega pojava.

Energetska revščina je tesno povezana z življenjskim ciklom. V skoraj vseh evropskih državah so najbolj ranljive skupine upokojeanci, samohranilci, velike družine, družine z majhnim številom aktivnih prinašalcev dohodka, družine z velikim številom vzdrževanih otrok, etnične manjšine (predvsem Romi) in priseljenci. Nedavne raziskave Bouzarovskega in sodelavcev⁸ kažejo na to, da ljudje v Srednji in Vzhodni Evropi veliko pozornost namenijo pravočasnemu plačevanju položnic za električno energijo in ogrevanje ter da so dolgovi povezani z negativno socialno stigmo. To pomeni, da gospodinjstva dajejo prednost tem izdatkom v primerjavi z ostalimi izdatki.

Mednarodne študije kažejo tudi na to, da je poglobljanje energetske revščine neposredno povezano s socialno izključenostjo ter slabim zdravstvenim stanjem ljudi⁹. Z energetske revščine se med drugim povečuje tveganje za gripo, srčne bolezni, kapi in astmo. Negativni vpliv pa je zaznati tudi na duševno zdravje ljudi, povečano uporabo zdravstvenih storitev in povečan sprejem v bolnišnice ali povečano potrebo po primarnih zdravstvenih storitvah za otroke. Najbolj izrazita posledica energetske revščine pa je presežna zimska smrtnost, t.j. smrtnost v primerjavi s smrtnostjo v ne-zimskih mesecih^{10 11}.

Reševanje energetske revščine je pomembno tudi z vidika učinkovitejše rabe energije v stavbah. Po podatkih Statističnega urada RS je raba energije gospodinjstev za ogrevanje v letu 2016 v Sloveniji predstavljala skoraj 65 % odstotkov vse porabljene končne energije v tej ciljni skupini. Učinkovitejša raba energije v stavbah ima velik potencial za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, dolgoročno pa tudi za zmanjševanje stroškov ogrevanja. Ukrepi

7 EPEE (2009). *Tackling Fuel Poverty in Europe: Recommendations Guide for Policy Makers*, dostopno na http://www.finlombarda.it/c/document_library/get_file?p_l_id=1313844&folderId=1327936&name=DLFE-6278.pdf; 3. 4. 2018.

8 Bouzarovski, S., Petrova, S., & Sarlamanov, R. (2012). Energy poverty policies in the EU: A critical perspective. *Energy Policy*, 49, 76-82; Bouzarovski, S., & Tirado Herrero, S. (2017). Geographies of injustice: the socio-spatial determinants of energy poverty in Poland, the Czech Republic and Hungary. *Post-Communist Economies*, 29(1), 27-50.

9 Marmot Review Team (2011). *Health impacts of fuel poverty and cold housing*.

10 Hills, J. (2012). *Getting the measure of fuel poverty: Final Report of the Fuel Poverty Review*.

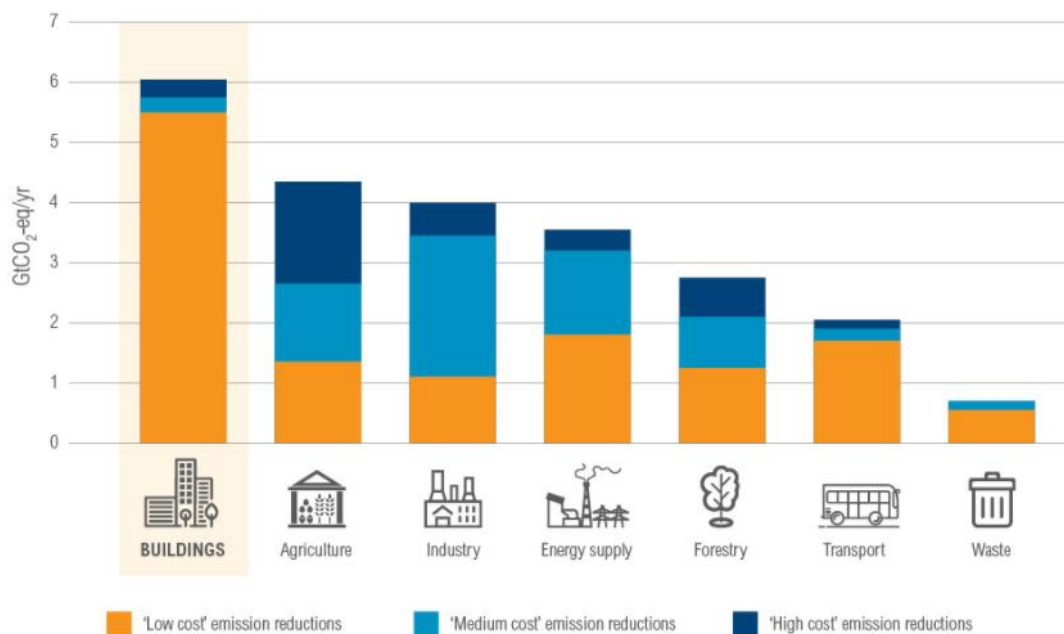
11 Thomson, H., & Snell, C. (2013). Quantifying the prevalence of fuel poverty across the European Union. *Energy Policy*, 52, 563-572.

povečevanja energetske učinkovitosti v stavbah imajo pomembno vlogo tako pri doseganju ciljev »podnebne« politike kot tudi zmanjševanju energetske revščine¹².

Za učinkovitejšo rabo energije v stavbah so potrebna vlaganja in kapital. Pri učinkoviti rabi energije v stavbah sta najpomembnejša stavba in ogrevalni sistem. Stavbo obravnavamo na podlagi toplotnih izgub na ovoju, ogrevalni sistem pa glede na učinkovitost pretvorbe iz primarne energije v končno. Visoki začetni stroški predstavljajo veliko oviro za izvajanje ukrepov v stavbah, zlasti prebivalcem z nižjimi dohodki.

Vzroki za energetske revščino se nahajajo v nizkem dohodku, energetske neučinkovitem domu in cenah energentov. Z nizkim dohodkom je povezana tudi nezmožnost varčevanja, kar pa je bistveno za izboljšanje bivalnih razmer.

Izboljšanje energetske učinkovitosti se označuje za stroškovno zelo učinkovit ukrep za doseganje ciljev zmanjševanja emisij toplogrednih plinov (Slika 2) in doseganja večjega deleža obnovljivih virov energije (OVE) v rabi bruto končne energije. Za gospodinjstva pa je, kot rečeno, energetska učinkovitost ključna tudi za obvladovanje življenjskih stroškov, krepitev kupne moči in izboljšanje kakovosti bivanja, tudi v luči prilagajanja na podnebne spremembe.

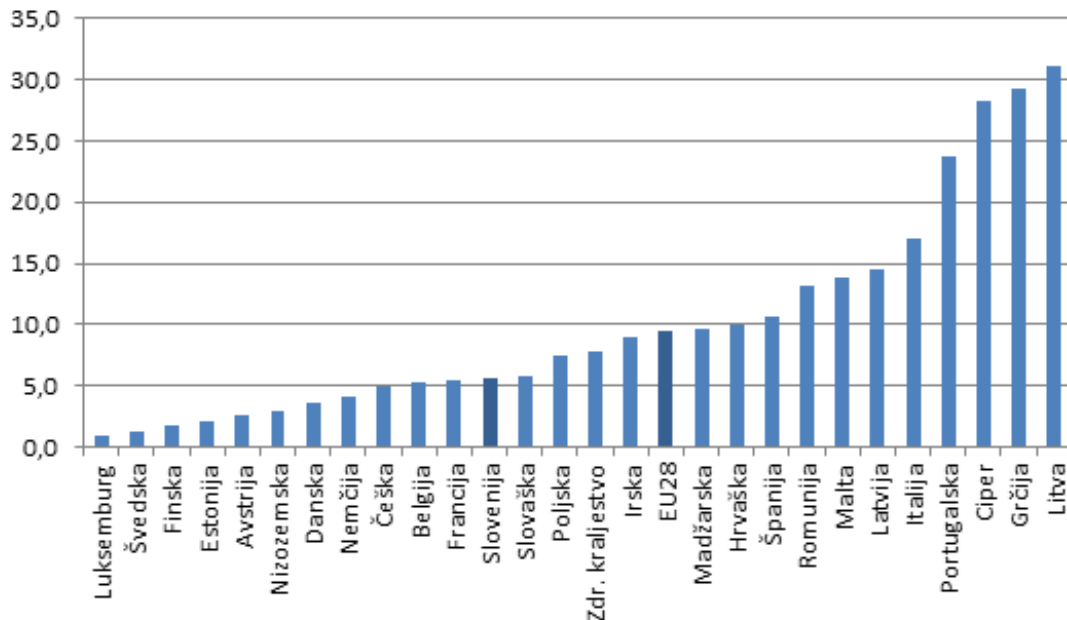
Slika 2: Stroški zmanjševanja emisij toplogrednih plinov po sektorjih¹³

12 Vendramin, M. (2010). Stroški gospodinjstev za rabo energije v stanovanjih v luči vprašanja energetske revščine. *Delovni zvezek UMAR*, 19(7).

13 Vir: World Resources Institute. *Accelerating Building Efficiency. Eight Actions for Urban Leaders*. (2016). Dostopno na <http://publications.wri.org/buildingefficiency/>; 3. 4. 2018.

1.2 Poraba gospodinjstev za energijo v stanovanjih v Sloveniji

Delež gospodinjstev, ki so nezmožna zagotoviti primerno ogrevanega stanovanja, prikazuje slika (Slika 3). V letu 2015 je bilo v Sloveniji 5,6 % takih gospodinjstev. Povprečje EU-28 je v tem letu znašalo 9,4 %.

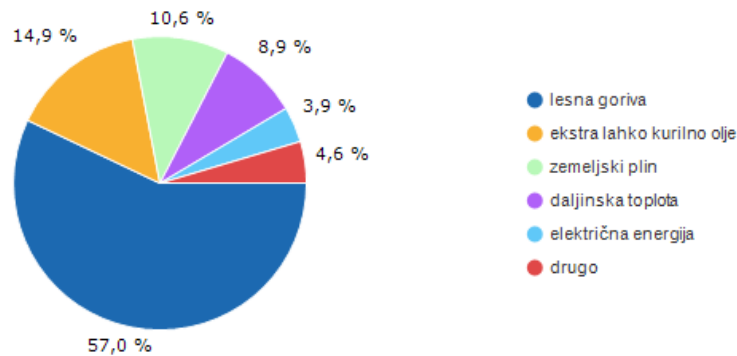
Slika 3: Delež gospodinjstev, ki so nezmožna zagotoviti primerno ogrevano stanovanje, 2015 (v %) ¹⁴

Raba energije v gospodinjstvih je odvisna od različnih dejavnikov, npr. od temperaturnih razmer, od energetske učinkovitosti stanovanj, od potrošniških navad gospodinjstev, od cen goriv itd. Rast maloprodajnih cen energentov se v gospodinjstvih odraža v zamenjavi energentov. V Sloveniji se je tako od 2008 do 2015 poraba ekstra lahkega kurilnega olja (ELKO) v gospodinjstvih zmanjšala za 53 %. V čedalje večjem odstotku se uporabljajo lesna goriva; v 2015 so ta goriva predstavljala 57 % vseh energentov, porabljenih za ogrevanje prostorov (Slika 4) ¹⁵.

Na podlagi podatkov iz Ankete o porabi v gospodinjstvih je delež izdatkov za električno energijo, plin in druge vrste goriva za ogrevanje (skupina 0,45 po Evropski klasifikaciji individualne potrošnje po namenu – European Classification of Individual Consumption according to Purpose - ECOICOP) v razpoložljivih sredstvih gospodinjstev v letu 2015 (zadnji razpoložljivi podatki) znašal 6,7 % ¹⁵.

14 Vir: Eurostat SILC (2018). Dostopno na <http://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database>; 3. 4. 2018

15 Vir: SURS (2016b). Dostopno na <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6319>; 3. 4. 2018.

© SURS

Slika 4: Struktura porabljenih energentov za ogrevanje prostorov, gospodinjstva, 2015¹⁵

Razporeditev gospodinjstev po dohodkovnih kvintilih kaže, da so bili izdatki za električno energijo, plin in druga goriva za gospodinjstva v prvem kvintilu (to je 20 % gospodinjstev z najnižjimi dohodki) v letu 2015 v povprečju 17,7 % vseh razpoložljivih sredstev, v drugem kvintilu 10,1 %, v tretjem kvintilu 7,7 %, za tista v četrtem kvintilu 5,9 % in za gospodinjstva v petem kvintilu (to je 20 % gospodinjstev z najvišjimi dohodki) 4,0 % vseh razpoložljivih sredstev (Tabela 1).

Tabela 1: Delež izdatkov gospodinjstev za energijo v stanovanjih v razpoložljivih sredstvih po dohodkovnih kvintilih, 2015 (v %)¹⁵

	Skupaj za energijo v stanovanju	v tem	
		elektrika	ogrevanje
Povprečje	6,7	3,6	4,3
1. kvartil	17,7		
2. kvartil	10,1		
3. kvartil	7,7		
4. kvartil	5,9		
5. kvartil	4,0		

V primerjavi z letom 2008 se je delež izdatkov za energijo v stanovanjih povečal samo v prvem dohodkovnem kvintilu, in sicer s 15,1 % na 17,7 % vseh razpoložljivih sredstev (Tabela 2). Za gospodinjstva v drugem, tretjem in četrtem kvintilu se je delež izdatkov za ta namen zmanjšal (za 0,2 oziroma 0,1 odstotne točke). V petem kvintilu je delež izdatkov za energijo v letu 2015 v primerjavi z letom 2008 ostal enak¹⁵.

Tabela 2: Delež razpoložljivih sredstev gospodinjstev, porabljenih za energijo v stanovanjih po dohodkovnih kvintilih (v %)¹⁵

	2002	2008	2015	Razlika med 2015 in 2008 v odstotnih točkah
1. kvintil	13,1	15,1	17,7	2,6
2. kvintil	9,3	10,2	10,1	-0,1
3. kvintil	7,2	7,9	7,7	-0,2
4. kvintil	6,1	6,0	5,9	-0,1
5. kvintil	4,4	4,0	4,0	0,0

1.3 Mednarodna primerjava izdatkov gospodinjstev za energijo v stanovanju in njihovih dejavnikov

V tabeli (Tabela 3) je prikazan delež izdatkov za električno energijo, plin in druga goriva v stanovanjih v celotnih izdatkih gospodinjstev za končno rabo. Delež porabljenih sredstev se je v Sloveniji v preučevanem obdobju gibal okoli 6 %. Največji delež izdatkov za električno energijo, plin in druga goriva so gospodinjstva v Sloveniji namenila med leti 2011 in 2013. Če primerjamo Slovenijo z drugimi državami EU, je ta delež med največjimi. V tabeli so izdatki razporejeni po velikosti za leto 2016. Razlog za nadpovprečno velik delež porabljenih sredstev gospodinjstev za električno energijo, plin in druga goriva v stanovanju v primerjavi z drugimi državami EU je verjetno delno zaradi manjše kupne moči prebivalstva, nizke energetske učinkovitosti oziroma velike potrošnje energije ter relativno dragih energentov v Sloveniji.

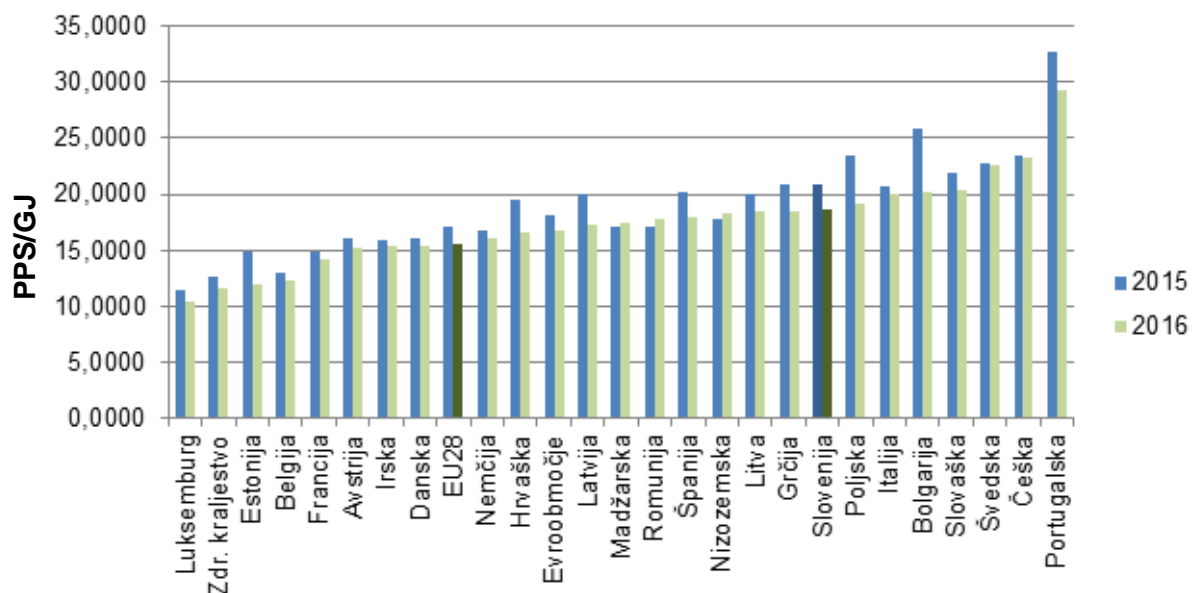
Tabela 3: Delež izdatkov za električno energijo, plin in druga goriva v stanovanju v celotnih izdatkih gospodinjstev za končno porabo (v %)¹⁶

Država	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ciper	3,2	2,8	3,2	3,2	3,7	2,9	2,6	2,1	1,8
Malta	2,6	2,5	3,0	2,7	2,7	2,6	2,0	2,0	1,9
Luksemburg	3,1	2,6	3,0	3,0	3,1	3,1	2,8	2,8	2,4
Združeno kraljestvo	3,0	3,1	3,1	2,9	3,2	3,2	2,8	2,7	2,6
Finska	2,6	2,7	3,1	3,0	3,2	3,0	2,9	2,8	2,7
Irska	3,7	3,6	3,8	3,8	4,1	4,1	3,6	3,4	3,1
Grčija	3,8	3,8	3,2	3,5	4,0	3,1	3,0	3,2	3,1
Nizozemska	4,0	4,2	4,2	3,9	4,4	4,6	3,9	3,8	3,5
Portugalska	3,0	3,1	3,2	3,4	3,8	3,7	3,7	3,6	3,5
Španija	2,7	3,1	3,5	3,8	4,0	4,1	4,0	3,8	3,6
Avstrija	4,4	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2	4,0	3,9	3,9
Estonija	3,8	4,9	5,2	5,0	5,2	5,1	4,5	4,1	4,0
Italija	4,4	4,4	4,3	4,2	4,6	4,7	4,1	4,2	4,0
EU28	4,2	4,2	4,4	4,3	4,6	4,7	4,2	4,1	4,0

¹⁶ Vir: Eurostat (2018). *Sustainable development indicators*. Dostopno na <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; 3. 4. 2018.

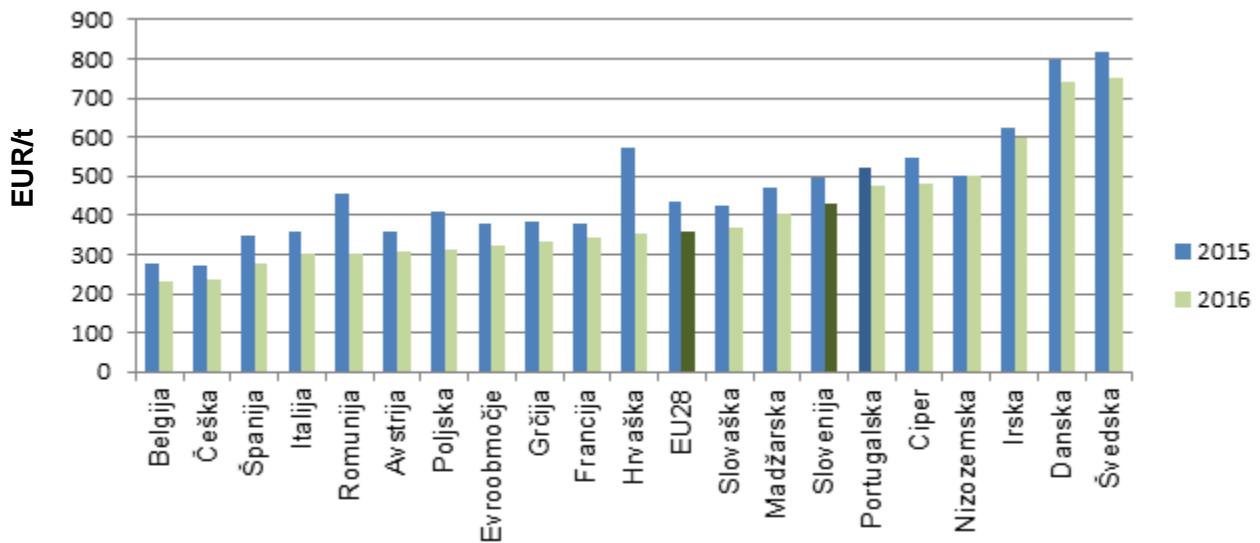
Država	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Evro območje	4,2	4,1	4,3	4,3	4,6	4,7	4,2	4,1	4,0
Nemčija	5,0	4,7	4,8	4,6	4,9	5,1	4,5	4,3	4,2
Francija	4,0	3,8	4,1	4,0	4,4	4,6	4,2	4,2	4,2
Belgija	5,6	4,8	5,3	5,6	6,1	5,9	4,9	4,8	5,0
Litva	4,4	5,3	6,4	6,6	6,5	6,1	5,7	5,0	5,0
Madžarska	6,5	7,2	7,5	7,4	7,3	6,6	5,3	5,1	5,0
Latvija	5,4	6,5	6,4	6,3	6,6	5,2	5,0	5,2	5,2
Bolgarija	4,1	4,4	4,5	4,7	4,7	4,7	5,6	6,0	5,3
Danska	5,9	5,9	6,8	6,6	6,4	6,6	5,9	5,7	5,4
Slovenija	5,5	5,5	6,3	6,6	6,7	6,5	6,0	5,7	5,5
Švedska	5,7	5,9	6,6	5,9	6,1	6,0	5,5	5,5	5,8
Češka	7,4	8,1	8,3	8,1	8,4	8,6	7,5	7,4	7,2
Poljska	7,6	8,0	8,6	9,0	8,8	8,8	8,8	8,5	8,2
Slovaška	10,4	10,7	10,5	10,8	11,2	11,1	10,9	10,6	10,2
Hrvaška	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romunija	4,2	4,3	4,9	4,5	4,2	4,3	4,2	4,2	-

V letih 2015 in 2016 je bila cena zemeljskega plina za tipičnega slovenskega gospodinjstva odjemalca merjena v standardih kupne moči nad povprečjem EU-28 ter višja od povprečja članic EU (Slika 5). Enako velja za ceno kurilnega olja (Slika 6). Za razliko od omenjenih dveh energentov pa je bila cena električne energije za tipičnega gospodinjstva odjemalca v letih 2015 in 2016 na ravni evropskega povprečja (Slika 7).

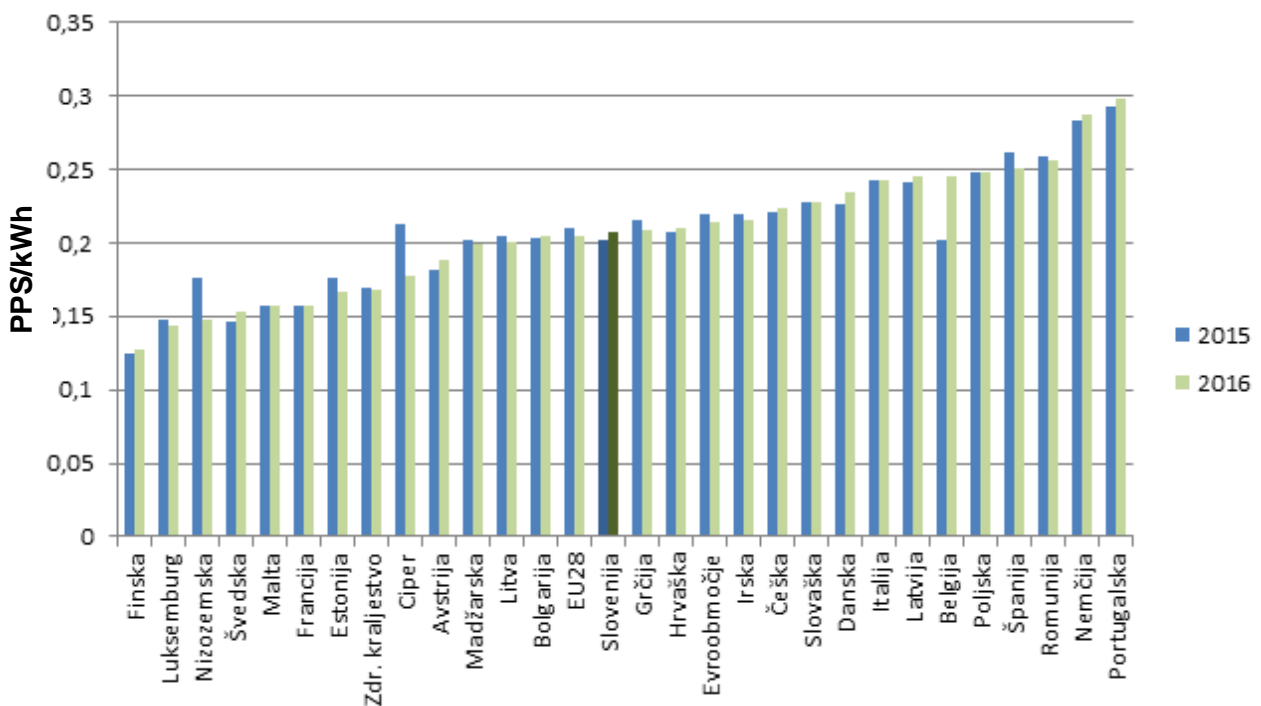

Slika 5: Cena zemeljskega plina za tipičnega gospodinjstva odjemalca (D3) v povprečju v letih 2015 in 2016 (v standardih kupne moči PPS/GJ)¹⁷

¹⁷ Vir: Eurostat (2017). *Energy statistics*. Dostopno na <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; 3. 4. 2018. Ni podatka za Malto, Ciper in Finsko.

Slika 6: Cena kurilnega olja v povprečju v letih 2015 in 2016 (v EUR/t)¹⁸

Slika 7: Cena električne energije za tipičnega gospodinjstvega odjemalca (Dc) v povprečju v letih 2015 in 2016 (v standardnih kupne moči PPS/ kWh)¹⁷

V nadaljevanju na podlagi mednarodno primerljivih podatkov Ankete o dohodkih in življenjskih pogojih (SILC) predstavljamo še druge dejavnike, ki vplivajo na energetske revščino gospodinjstev. V tabeli (

18 Vir: Weekly Oil Bulletin (2018), dostopno na <https://ec.europa.eu/energy/en/data-analysis/weekly-oil-bulletin>, 3. 4. 2018, in lastni izračuni.

Tabela 4) je prikazan delež prebivalstva v državah EU, ki živi v lastniškem stanovanju. V letih 2015 in 2016 je okoli tri četrtine ljudi pri nas živelo v lastniškem stanovanju, kar je približno 6 odstotnih točk več v primerjavi z evropskim povprečjem. Če analiziramo lastniški status tudi po dohodku, vidimo, da nekaj več kot 50 % ljudi z nizkim dohodkom¹⁹ živi v lastniških stanovanjih¹⁴.

Tabela 4: Delež prebivalstva v državah EU, ki živi v lastniškem stanovanju (v %, po naraščajočem vrstnem redu)¹⁴

Država	2015	2016
Nemčija	51,9	51,7
Avstrija	55,7	55,0
Danska	62,7	62,0
Združeno kraljestvo	63,5	63,4
Francija	64,1	64,9
Švedska	66,2	65,2
Evroobmočje	66,4	66,4
Nizozemska	67,8	69,0
EU28	69,4	69,2
Irska	70,0	69,8
Belgija	71,4	71,3
Finska	72,7	71,6
Italija	72,9	72,3
Ciper	73,0	72,5
Grčija	75,1	73,9
Luksemburg	73,2	73,9
Slovenija	76,2	75,1
Portugalska	74,8	75,2
Španija	78,2	77,8
Češka	78,0	78,2
Latvija	80,2	80,9
Estonija	81,5	81,4
Malta	80,8	81,4
Bolgarija	82,3	82,3
Poljska	83,7	83,4
Madžarska	86,3	86,3
Slovaška	89,3	89,5
Hrvaška	90,3	90,0
Litva	89,4	90,3
Romunija	96,4	96,0

¹⁹ Pod 60 % mediane dohodka.

Po podatkih ankete SILC (2018) je v Sloveniji delež prebivalstva, ki živi v stanovanju, v katerem pušča streha, so vlažne stene, temelji ali tla, trhli okenski okviri ali tla, med najvišjimi (Tabela 5). V takih razmerah je v letu 2015 v Sloveniji živelo skoraj 27 % populacije. Če posebej analiziramo prebivalstvo z nizkim dohodkom, se izkaže, da je ta odstotek višji za kar 10 odstotnih točk.

Tabela 5: Delež prebivalstva v državah EU, ki živi v stanovanju, v katerem pušča streha, so vlažne stene, temelji, tla ali trhli okenski okviri, tla (v %, po naraščajočem vrstnem redu)¹⁴

Država	2015	2016
Finska	4,4	4,7
Slovaška	6,3	6,2
Švedska	7,7	7,4
Češka	8,9	8,2
Malta	10,2	8,9
Avstrija	11,7	11,2
Hrvaška	10,9	11,5
Poljska	11,9	11,6
Bolgarija	12,9	12,3
Nemčija	12,8	13,1
Romunija	12,8	13,3
Irska	13,6	13,4
Estonija	13,4	13,9
Francija	12,6	14,0
Grčija	15,1	14,7
EU28	15,2	15,4
Danska	16,1	15,9
Španija	15,2	15,9
Evroobmočje	16,0	16,0
Nizozemska	15,7	16,3
Zdr. kraljestvo	14,8	16,4
Litva	17,0	18,2
Luksemburg	14,4	18,7
Belgija	18,2	19,3
Italija	24,1	21,0
Latvija	24,4	21,9
Slovenija	26,9	23,8
Madžarska	25,4	26,7
Ciper	26,5	27,1
Portugalska	28,1	30,5

Z energetske revščino pa je ne nazadnje povezan tudi podatek o zamudi plačil gospodinjestev za komunalne storitve, v katerem so poleg plačila elektrike in ogrevanja zajeta še plačila vode in

odvoza odpadkov (Tabela 6). Tudi po tem kazalniku se Slovenija uvršča med države z največjim deležem populacije, ki zamujajo s plačili stanovanjskih stroškov. Po letu 2014 se je ta delež v Sloveniji zmanjšal z 19,7 % na 15,9 %, pri tem je zamujala s plačilom skoraj tretjina oseb z nizkim dohodkom. Zmanjšanje deleža lahko verjetno pripišemo tudi povečanju gospodarske rasti v zadnjih letih.

Tabela 6: Delež prebivalstva v državah EU, ki zamuja s plačili za komunalne storitve (v %, po naraščajočem vrstnem redu)¹⁴

Država	2013	2014	2015	2016
Nizozemska	2,4	3,0	2,7	2,0
Danska	3,6	4,6	3,4	2,5
Švedska	4,2	3,1	3,2	2,6
Češka	4,0	4,7	3,0	3,0
Nemčija	3,6	4,2	4,0	3,0
Luksemburg	3,1	3,2	2,4	4,0
Avstrija	4,6	3,5	3,5	4,2
Belgija	5,0	5,8	5,1	5,0
Slovaška	5,9	6,1	5,7	5,7
Zdr. kraljestvo	8,7	7,2	7,0	5,7
Francija	6,2	6,3	5,9	6,1
Evroobmočje	8,1	8,6	8,4	7,3
Portugalska	8,2	8,5	7,8	7,3
Finska	8,4	7,9	7,5	7,7
Španija	8,3	9,2	8,8	7,8
Estonija	10,4	10,0	7,9	7,9
EU28	10,2	9,9	9,1	8,1
Italija	11,9	12,2	12,6	8,9
Malta	11,4	14,8	10,2	9,0
Poljska	14,0	14,4	9,2	9,5
Litva	13,2	10,4	8,4	9,7
Irska	17,9	18,2	15,1	12,1
Latvija	20,7	19,6	16,7	13,2
Ciper	21,9	20,5	20,1	15,4
Slovenija	19,7	20,3	17,5	15,9
Madžarska	25,0	22,3	19,4	16,2
Romunija	29,7	21,5	17,4	18,0
Hrvaška	30,4	29,1	28,7	25,3
Bolgarija	34,0	32,9	31,4	31,7
Grčija	35,2	37,3	42,0	42,2

2 Instrumenti za zmanjševanje energetske revščine

2.1 Zgodovina instrumentov za zmanjševanje energetske revščine

Prvi instrument za zmanjševanje energetske revščine je bil z imenom Shema učinkovite rabe energije za gospodinjstva z nizkimi prihodki vključen že v Nacionalni akcijski načrt za energetska učinkovitost za obdobje 2008-2016²⁰. Predvideno je bilo, da se bo instrument izvajal od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2016, v tem času pa naj bi bilo v shemo vključenih 18.000 gospodinjstev ali 20 % vseh gospodinjstev z nizkimi prihodki.

Leta 2009 je bil pripravljen predlog sheme, ki je temeljil na vključitvi socialne komponente v razpise za dodeljevanje nepovratnih sredstev občanom za energetska sanacijo starejših večstanovanjskih stavb, v katerih prebiva večje število gospodinjstev z nižjimi prihodki. Leta 2010 je Eko sklad objavil prvi javni poziv, namenjen spodbujanju naložb v večstanovanjskih stavbah, v okviru katerega je višina finančne spodbude za socialno šibke občane, ki so predložili ustrezna dokazila, znašala 100 % priznanih stroškov naložbe²¹. Leta 2014 je bila predvidena nadgradnja sheme s svetovanjem o možnih ukrepih za zmanjšanje rabe energije pri socialno ogroženih občanah in z dodelitvijo naprav za učinkovito rabo energije (URE), v katero bi bili vključeni območni Centri za socialno delo in energetska svetovalci iz mreže energetska svetovalnih pisarn ENSVET²². Omenjena nadgradnja je bila leta 2014 vzpostavljena v okviru projekta AERO (asistenca energetska revnim občanom), po prekinitvi pa se je nadaljevala šele jeseni leta 2016, ko je Eko sklad v okviru mreže ENSVET vzpostavil projekt ZERO (zmanjševanje energetske revščine občanov)²³.

2.2 Energetska revščina v okviru drugih projektov

Na področju energetske revščine sta v Sloveniji potekala tudi 2 projekta, podprta s sredstvi v okviru programa Inteligentna energija – Evropa (IEE) Evropske komisije. V obeh projektih je kot slovenski partner sodelovalo društvo Focus.

V obdobju 2011–2014 je potekal projekt Achieve. Projekt je temeljil na izkušnjah Karitas Frankfurt, kjer so s projektom, ki pomaga gospodinjstvom pri soočanju z energetska revščino, začeli že leta 2005. V času projekta ACHIEVE se je omenjeni projekt z imenom Stromspar-Check PLUS razširil že v več kot 100 nemških mest. V Sloveniji je bilo za svetovanje na področju URE v socialno šibkih gospodinjstvih izbranih in usposobljenih 13 svetovalcev,

20 AN URE 1, http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/an_ure/an_ure1.pdf

21 Poročilo o izvajanju Nacionalnega akcijskega načrta za energetska učinkovitost v obdobju 2008-2010, http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/an_ure/an_ure2_priloga1.pdf

22 Poročanje o izvajanju AN URE 2020, http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/an_ure/porocanje_o_izvajanju_an_ure_2020-web.pdf

23 Poročanje o izvajanju AN URE 2020 za leto 2016, http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/an_ure/porocilo_izvajanje_an_ure_za_2016.pdf

pretežno brezposelnih oseb. Gospodinjstva, potencialno primerna za obisk in svetovanje so bila izbrana s pomočjo Karitas in Rdečega križa, lahko pa so se prijavila tudi samostojno. V splošnem je bilo svetovanje sestavljeno iz postopka pred obiskom gospodinjstva (dogovor o času obiska itd.), dveh obiskov, od katerih je bil prvi namenjen »energetskemu pregledu«, drugi pa namestitvi naprav za varčevanje z energijo in dodatnemu svetovanju, in tretjega stika vsaj 3 mesece po prvem obisku (telefon ali intervju), katerega namen je bil ocena učinka izvedenih ukrepov. V Sloveniji je bilo v projekt vključenih 220 gospodinjstev, v katerih so povprečni stroški naložbe v naprave za URE znašali 29 €. Odvisno od potreb so bile uporabljene predvsem varčne sijalke, LED, podaljšek s stikalom za izklop, tesnila za okna in vrata, reflektorski panel za radiator, termostatski ventil itd. Povprečni prihranki so znašali skoraj 109 € na leto na gospodinjstvo (274 kWh električne energije, 555 kWh toplote, 17,5 m³ vode), povprečno zmanjšanje emisije CO₂ pa 321 kg na leto. Prihranki so bili izračunani s pomočjo Excel orodja za izračun prihrankov, ki je temeljil na orodju, ki ga je že uporabljal nemški Karitas. Pripravljena so bila tudi priporočila za delo s to ciljno skupino – bistveni sta predvsem vzpostavitev zaupanja in podpora ciljnih gospodinjstev, in pregled pridobljenih izkušenj²⁴.

Delo s to ciljno skupino je društvo Focus v obdobju 2014–2017 nadaljevalo v okviru projekta REACH²⁵. Delo je bilo osredotočeno na gospodinjstva v Pomurski in Zasavski regiji, kot energetski svetovalci pa so sodelovali posebej v ta namen usposobljeni dijaki, skupno 46. Gospodinjstva so se za svetovanje lahko prijavila sama, preko Centrov za socialno delo ali pa direktno. Energetsko svetovanje je bilo zastavljeno na podoben način kot v projektu ACHIEVE, iz dogovora o terminu obiska, dveh obiskov in zaključnega vrednotenja. Dijaki so gospodinjstva vedno obiskovali v parih. Skupno so obiskali 410 gospodinjstev, v katerih so v povprečju dosegli prihranke v višini 76 € na leto na gospodinjstvo (262 kWh električne energije, 438 kWh toplote, 11,6 m³ vode), povprečno zmanjšanje emisije CO₂ pa 165 kg na leto. Z upoštevanjem življenjske dobe naprav so bili skupni prihranki v povprečju ocenjeni na 500 € na gospodinjstvo. Za doseganje prihrankov je bil uporabljen podoben nabor naprav kot v okviru projekta ACHIEVE, povprečni stroški naložbe v naprave pa so znašali 27,5 € na gospodinjstvo²⁶. Prihranki energije so se izračunavali na podlagi podatkov, zbranih z vprašalnikom²⁷, s pomočjo Excel orodja²⁸. Pripravljeno je bilo tudi poročilo s priporočili za pristop k energetski revščini v Sloveniji²⁹ – rezultat projekta je tudi v okviru mreže ENSVET vzpostavljen projekt AERO (asistenca energetsko revnim občanom) oz. sedaj ZERO (zmanjševanje energetske revščine občanov), ki gradi na izkušnjah projektov ACHIEVE in REACH.

24 Vir: Zaključno poročilo projekta ACHIEVE, maj 2014.

25 <http://reach-energy.eu/>

26 Vir: Projekt REACH – zmanjšaj rabo energije in spremeni navade, Tomislav Tkalec, januar 2017, http://focus.si/wp-content/uploads/2017/01/Tkalec_Projekt-REACH_19012017.pdf

27 http://reach-energy.eu/wordpress/wp-content/uploads/2014/04/Data-collection-sheet_eng.pdf

28 reach-energy.eu/wordpress/wp-content/uploads/2014/04/REACH_excel-tool_v6.xls

29 http://reach-energy.eu/wordpress/wp-content/uploads/2015/01/D5.6-Report-on-Policy-Work-in-Slovenia_Focus_11032017.pdf

2.3 Aktualno stanje

2.3.1 Financiranje za zmanjševanje energetske revščine

Za zmanjševanje energetske revščine je v okviru kohezijskih sredstev na voljo 5 milijonov evrov (Tabela 7). Trenutno je na Ministrstvu za infrastrukturo v pripravi javni razpis za 100-odstotno subvencioniranje ukrepov učinkovite rabe energije (URE) pri takšnih gospodinjstvih.

Tabela 7: Predvidena sredstva za zmanjševanje energetske revščine

Ukrep	Vir sredstev	Sredstva	Pristojnost	Cilj	Obdobje
Subvencioniranje URE ukrepov	Kohezijska sredstva	5 mio €	MzI	500 gospodinjstev	do 2023
Svetovanje o ukrepih URE in nakup blaga socialno šibkim gospodinjstvom za reševanje energetske revščine (preko ENSVET)	Sklad za podnebne spremembe	0,10 mio € na leto	Eko sklad	300 gospodinjstev	2016–2020

2.3.2 Delovanje ZERO

Jeseni 2016 je bil v okviru mreže ENSVET ponovno vzpostavljen projekt ZERO (zmanjševanje energetske revščine – asistenca energetsko revnim občanom). Sredstva za nakup brezplačnega paketa naprav se zagotavljajo iz Sklada za podnebne spremembe pri Ministrstvu za okolje in prostor, sredstva za izveden obisk svetovalca pa iz sredstev, zbranih na podlagi Uredbe o zagotavljanju prihrankov energije³⁰, tako kot za delovanje in ostale aktivnosti mreže ENSVET. Namen projekta ZERO je opraviti določeno število asistenc pri ciljni skupini občanov, okvirno 300 obiskov³¹ na domu letno (Tabela 7).

Projekt se je začel leta 2014 v Zasavju in Prekmurju in se nato razširil na območje celotne Slovenije. Ob obisku na domu energetski svetovalci izvedejo meritve porabe električne energije in vode, člani gospodinjstva pa izvedo, na kakšen način lahko zmanjšajo porabo in s tem stroške za energijo in vodo. Glede na identificirane potrebe prejmejo pripomočke za učinkovitejše ravnanje z energijo, kot so varčne sijalke, perlatorji in tesnila za okna, v skupni vrednosti do 50 EUR, ki jih energetski svetovalci po potrebi tudi brezplačno namestijo. Takšnih obiskov je bilo v letu 2016 izvedenih 10 od 15 prejetih prijavnic, ki so jih na Eko sklad poslali Centri za socialno delo (Tabela 8).

30 Uradni list RS, št. [96/14](#)

31 Letno poročilo Eko sklada, Slovenskega okoljskega javnega sklada za leto 2016

Tabela 8: Aktivnosti ZERO v obdobju delovanja³²

Leto	Število oddanih prijav	Število izvršenih obiskov	Število odstopov od prijav	V teku
2014	143	143	0	0
2015	0	0	0	0
2016	15	10	2	3
2017	144	60	10	74
2018	3	0	0	3

Zadnje opravljene aktivnosti pri promociji projekta ZERO:

- po nalogu MOP je bila izdelana zloženka s ponudbo Eko sklada na področju subvencij za socialno šibke občane;
- prenovljena je bila brošura *Nasveti za varčno rabo energije in vode*;
- za namene obiskov ZERO so bile natisnjene vrečke, v katerih energetski svetovalec prinese material ZERO k občanu;
- oblikovan je bil plakat ZERO, ki je bil razdeljen Centrom za socialno delo (CSD) za informiranje, ozaveščanje in spodbujanje občanov k prijavam ZERO;
- objavljen je bil javni poziv za socialno šibke občane za degradirana območja za zamenjavo kurilnih naprav (JP59SUB-SOCOB17);
- sodelovanje na seji Odbora za infrastrukturo, okolje in prostor na temo energetske revščine občanov;
- sodelovanje v TV oddaji RTVSLO1 KODA na temo energetska revščine občanov;
- snemanje oddaje EKO UTRINKI na temo obisk ZERO oz. energetska revščina občanov;
- pisanje odgovorov na novinarska vprašanja za časnike/revije *Moje finance*, *Družina*, *Ogrevanje*, *Ljubljanske novice*;
- v sklopu poldnevnega izobraževanja energetskih svetovalcev je bilo izvedeno predavanje na temo *Govorica telesa in komunikacija s strankami prav zaradi posebnosti komunikacije z upravičenci za ZERO*.

2.3.3 Nepovratne finančne spodbude Eko sklada socialno šibkim občanom

Eko sklad v okviru svojih dejavnosti nudi še dva ukrepa za zmanjševanje energetske revščine, in sicer nepovratne finančne spodbude socialno šibkim občanom za zamenjavo starih kurilnih naprav na trdna goriva v višini do 100 % priznanih stroškov naložbe in nepovratne finančne spodbude socialno šibkim občanom – etažnim lastnikom za nove skupne naložbe večje energijske učinkovitosti starejših večstanovanjskih stavb v višini do 100 % priznanih stroškov naložbe glede na njihov pripadajoči delež financiranja naložbe.

³² Vir: Eko sklad, 2018

a. Nepovratne finančne spodbude socialno šibkim občanom za zamenjavo starih kurilnih naprav na trdna goriva v višini do 100 % priznanih stroškov naložbe

Eko sklad je poziv za nepovratno subvencioniranje socialno šibkih občanov, prejemnikov redne socialne pomoči, objavil že leta 2016. Poziv je omogočal pridobitev 100-odstotne subvencije za zamenjavo kotla na trdo gorivo z novim kotlom na biomaso. Subvencije je bilo mogoče pridobiti za naložbe na območju občin Celje, Hrastnik, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Novo Mesto, Trbovlje in Zagorje. Skladno z razpisom je bilo do jeseni 2017 dodeljenih oziroma izvedenih 16 naložb. Novembra 2017 je bil izveden podoben poziv, v katerem je Eko sklad krog upravičencev razširili tudi na prejemnike varstvenega dodatka in najemnike občinskih stanovanj. Do januarja 2018 je sklad prejel le štiri vloge (dve odobreni naložbi v vrednosti 8.000 evrov, dve zavrnjeni). Razpisana sredstva na zadnjem pozivu znašajo 440.000 evrov. V prihodnje Eko sklad načrtuje, da se bo nabor upravičenih oseb razširil, in sicer na upokojene občane in občine kot lastnice stanovanj.

Na Eko skladu ocenjujejo, da je majhen odziv posledica neodzivnosti ter verjetno tudi pomanjkanja sposobnosti, da ciljna skupina samostojno izvede postopek pridobitve subvencije (informacije o pozivu, izbira izvajalca, oddaja vloge...) in naložbo. Nadalje predvidevajo, da večji del ciljne skupine upravičencev nima statusa lastnika nepremičnine.

b. Nepovratne finančne spodbude socialno šibkim občanom – etažnim lastnikom za nove skupne naložbe večje energijske učinkovitosti starejših večstanovanjskih stavb v višini do 100 % priznanih stroškov naložbe glede na njihov pripadajoči delež financiranja naložbe

Pozive za nepovratne finančne spodbude socialno šibkim etažnim lastnikom Eko sklad izvaja od leta 2010 dalje. Do konca leta 2017 je bilo skupaj odobrenih 152 vlog za prejem 100-odstotne subvencije v deležu lastnika prejemnika redne socialne pomoči pri energetski prenovi večstanovanjske stavbe (Tabela 9).

Eko sklad v okviru širjenja informacij o razpoložljivih instrumentih sodeluje tudi pri izobraževanju in informiranju upravnikov. Po mnenju upravnikov je promocija in uporaba tovrstnega instrumenta v večstanovanjskih stavbah težavna, saj upravniki nimajo informacij, kdo bi bili upravičenci do tovrstne subvencije, saj se sami ne razkrijejo. Ugotavljajo tudi, da etažni lastniki skupaj pri dvigu prispevka v rezervni sklad običajno upoštevajo tudi šibkejše člene (upokojenci, mlade družine) in prilagodijo ceno povišanja na tisto raven, ki je oziroma bo optimalna za vse lastnike stavbe. Prav tako so v večstanovanjskih stavbah velik problem tudi revni upokojenci, zato bi bilo smiselno ta ukrep širiti na širši krog uporabnikov.

Tabela 9: Število socialno šibkih etažnih lastnikov prejemnikov nepovratnih finančnih spodbud za nove skupne naložbe večje energijske učinkovitosti starejših večstanovanjskih stavb³³

Leto odobritve	Število prejemnikov	Višina pomoči
2010	16	31.775,00
2011	8	18.663,44
2011	37	74.775,55
2012	19	42.783,42
2012	6	12.517,06
2013	6	10.755,09
2014	21	13.108,01
2015	12	9.142,53
2015	6	4.386,56
2016	7	7.002,83
2016	2	1.346,37
2017	12	Še ni dokončnega zneska

33 Vir: Eko sklad, 2018

3 Vrednotenje obstoječih ukrepov za zmanjševanje energetske revščine

Vrednotenje obstoječih treh instrumentov za zmanjševanje energetske revščine je bilo izvedeno s pomočjo izvedenih intervjujev s pomembnimi sooblikovalci in deležniki pri izvajanju ukrepov (predstavniki Ministrstva za infrastrukturo, predstavniki Ministrstva za okolje in prostor, predstavnica Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, predstavniki Eko sklada, predstavnik društva Focus, predstavnik upravnikov, predstavnik Javnega stanovanjskega sklada Mestne občine Ljubljana, predstavnica Stanovanjskega sklada Republike Slovenije). Vrednotenje izvajamo po šestih dimenzijah instrumenta: relevantnosti, učinku, učinkovitosti, dolgoročnosti učinka, prilagodljivosti in predvidljivosti (Tabela 10, Tabela 11, Tabela 12, Tabela 13).

Tabela 10: Vrednotenje projekta ZERO

Dimenzija vrednotenja	Projekt ZERO
RELEVANTNOST (ali nagovarja cilje zmanjševanja energetske revščine)	VISOKA Instrument je ciljno usmerjen na segment ranljivih, tj. prejemnikov redne socialne pomoči, kjer je pojavljanje energetske revščine zelo visoko. Smiselna je širitev ciljne skupine tudi na prejemnike izredne socialne pomoči in prejemnike varstvenega dodatka (predvideno za 2018).
UČINEK (ali je mogoče identificirati učinke v zmanjšanju energetske revščine)	SREDNJI Ukrep kombinira tako informacijski kot tudi ekonomski ukrep. Z obiskom energetskega svetovalca se opravi energetski pregled stavbe in stanovalci pridobijo informacije o potrebnih spremembah za učinkovitejšo rabo energije. Ukrep s paketom pripomočkov za učinkovito rabo energije neposredno omogoča prihranke energije in vode ter znižanje stroškov energije in vode. Kljub temu prejeti paket in ozaveščanje pogosto ne odpravljajo najbolj potratnih elementov rabe energije (npr. starih hladilnikov, zamrzovalnih skrinj, neustreznih oken ipd.) oziroma drugih vidikov neustreznih bivalnih pogojev (npr. vlaga, zamakanje). Kombinacija sedanjega projekta z razpoložljivimi podatki o rabi energije in podatki o bivalnih razmerah v stavbi bi ob dodatnem možnem investicijskem vložku lahko znatno izboljšala energetsko učinkovitost pri upravičencu, pomembneje znižala energetsko revščino in izboljšala bivalne pogoje najranljivejšega dela prebivalstva.
EFEKTIVNOST (ali doseženi izidi ustrezajo prvotnim ciljem)	NIZKA Instrument je usmerjen na ranljivi del prebivalstva, do katerega je zaradi specifičnosti ciljnih gospodinjstev in postavljenega cenusa dostop relativno težaven. Projekt zelo dobro teče tam, kjer je Eko sklad vzpostavil tesen stik s Centri za socialno delo. Alternativni dostop do ciljne populacije lahko nudijo tudi organizacije, ki svojo dejavnost usmerjajo k tej ciljni skupini

Dimenzija vrednotenja	Projekt ZERO
	<p>(Rdeči križ, Karitas, Zveza prijateljev mladine, javni stanovanjski skladi), ki pa so različno zainteresirane za sodelovanje in tudi ne razpolagajo s podatki o tem, kdo je upravičen do ukrepa (s temi podatki razpolagajo le Centri za socialno delo). Posledično instrument doseže le manjši del ciljne skupine.</p> <p>Dodatna težava instrumenta je kadrovska vrzel in odsotnost načrta delovanja – na Eko skladu je za delovanje ZERO odgovorna ena oseba, ki je zaposlena za 6-urni delavnik in je hkrati še močno vpeta v delovanje mreže ENSVET. Po lastni iniciativi se je poleti 2017 uspela povezati z direktorji CSD, ki jih je prosila za udeležbo na njihovih regijskih koordinacijah; izbrala je 6 statističnih regij (od 12) glede na podatke, prejete iz MDDSZ, o številu prejemnikov socialnih transferov. V planu je načrtovano izobraževanje v obliki posveta za strokovne delavke CSD. Opravljen je bil en posvet, dva sta še v načrtu. Kadrovska vrzel in neobstoj načrta za bolj aktivno delovanje ZERO in njegovo širšo prepoznavnost na Eko skladu in CSD onemogočata večjo vpetost instrumenta pri energetske revnih gospodinjstvih in zmanjšujeta njegovo učinkovitost.</p>
<p>DOLGOROČNOST UČINKA (ali ima instrument dolgoročen učinek)</p>	<p>NIZKA/ni podatka</p> <p>Projekt ZERO zgolj ocenjuje prihranke energije pri vključenih gospodinjstvih in ne spremlja dolgoročnih učinkov projekta. V predhodnih projektih (Achieve, Reach) se je po treh mesecih spremljalo zadovoljstvo uporabnikov, ki je bilo zelo visoko. Dolgoročno bi bila potrebna tudi poenostavitev in nadgradnja orodja za vrednotenje učinkov, ki jo uporabljajo ENSVET svetovalci.</p>
<p>PRILAGODLJIVOST (ali je instrument prilagodljiv na spremenjene okoliščine)</p>	<p>SREDNJA</p> <p>Zaradi obiska svetovalca se informacijski del instrumenta sicer prilagaja konkretnim okoliščinam gospodinjstva, vendar pa so paketi standardizirani in za vse enaki.</p>
<p>PREDVIDLJIVOST (ali je mogoče predvideti proces in učinke instrumenta; je instrument predvidljiv za tiste, ki jim je namenjen, in ostale deležnike)</p>	<p>NIZKA</p> <p>Projekt ZERO zaznamuje nekontinuirano izvajanje, ki mu prekinitev v izvajanju in preimenovanje (ZERO/AERO) dajeta pečat nepredvidljivosti. Projekt se je začel leta 2014, ko je bil izvajalec projekta mreže neodvisnih energetskih svetovalcev ENSVET in tako tudi projekta ZERO, Gradbeni inštitut ZRMK. V začetku delovanja je bilo kupljenih 150 paketov, ki jih je razmeroma hitro zmanjkalo. Zaradi prekinjenega delovanja mreže ENSVET in dolgih administrativnih postopkov so bili naslednji paketi kupljeni in dobavljeni šele konec julija 2017. Takrat je bila podpisana pogodba z MOP, po kateri ima Eko sklad za ZERO zagotovljenih 150.000 evrov za leti 2017 in 2018. Po prejetem materialu se je pričela izvajati tudi organizacija obiskov ZERO. Nepredvidljivost je velika ovira tudi pri aktivaciji in motivaciji institucij, ki so v interakciji in imajo zaupanje pri ciljni skupini uporabnikov ter v izgradnji zavedanja o instrumentu znotraj same ciljne skupine.</p>

Tabela 11: Vrednotenje ukrepa nepovratnih finančnih spodbud socialno šibkim občanom za zamenjavo starih kurilnih naprav na trdna goriva v višini do 100 % priznanih stroškov naložbe

Dimenzija vrednotenja	Ukrep nepovratnih finančnih spodbud socialno šibkim občanom za zamenjavo starih kurilnih naprav na trdna goriva v višini do 100 % priznanih stroškov naložbe
RELEVANTNOST (ali nagovarja cilje zmanjševanja energetske revščine)	SREDNJA Instrument nagovarja cilje zmanjševanja energetske revščine le v delu, ki se nanaša na stroške ogrevanja in priprave tople vode, kot posledic večje učinkovitosti novejših naprav. Ne nagovarja pa problema energetske in trajnostno naravnane prenovne stavbe in ostalih velikih generatorjev rabe energije v gospodinjstvu (npr. zastareli gospodinjski aparati).
UČINEK (ali je mogoče identificirati učinke v zmanjšanju energetske revščine)	NIZEK Večja učinkovitost novejših kurilnih naprav ima največji učinek v zmanjšanju emisij, ki nastajajo pri kurjenju s starejšimi napravami na trda goriva. Učinek na zmanjšanje energetske revščine je le zaradi izkoristkov novejših kurilnih naprav, zato je učinek na zmanjšanje energetske revščine relativno nizek (ob odsotnosti ostalih ukrepov, npr. energetske prenovne stavbe).
EFEKTIVNOST (ali doseženi izidi ustrezajo prvotnim ciljem)	NIZKA Primarni namen ukrepa je zmanjšanje emisij, ki nastajajo pri kurjenju s starejšimi napravami na trda goriva, zato je ukrep omejen na občine, ki imajo sprejet Odlok o kakovosti zraka in znotraj teh občin na območja, kjer ni določen drug prednostni način ogrevanja. Posledično socialno šibki občani, ki bi potrebovali zamenjavo obstoječe kurilne naprave na trda goriva v prednostnih območjih, niso upravičeni do subvencij iz naslova tega ukrepa. Pojavnost energetske revščine se zato ne zmanjša.
DOLGOROČNOST UČINKA (ali ima instrument dolgoročen učinek)	VISOKA Ker ima novejša in učinkovitejša kurilna naprava dolgo življenjsko dobo, je učinek dolgoročen.
PRILAGODLJIVOST (ali je instrument prilagodljiv na spremenjene okoliščine)	SREDNJA Ukrep ima mnogo omejitev (opredelitev ciljne skupine, nabor občin, omejitev prednostnega načina ogrevanja ipd.), kljub temu pa se Eko sklad z razpisi prilagaja na spremenjene okoliščine. Konec leta 2017 je bil tako razširjen krog upravičencev tudi na prejemnike varstvenega dodatka in najemnike občinskih stanovanj. Pri slednjih je problem, ker lastniki stanovanj (občine) nimajo interesa ali finančnih virov za prenovno stanovanj, posledično najemniki plačujejo visoke stroške energije.
PREDVIDLJIVOST (ali je mogoče predvideti proces in učinke instrumenta; je instrument predvidljiv za tiste, ki jim je namenjen, in ostale deležnike)	SREDNJA Ukrep se izvaja preko razpisov. Zaradi nizkega povpraševanja je trenutno na razpolago dovolj sredstev. V kolikor bi povpraševanje naraslo, bi lahko bila izčrpana sredstva razpisa (zaprt razpis) in bi bilo potrebno čakati na nov razpis, kar potencialno zmanjšuje predvidljivost instrumenta.

Tabela 12: Vrednotenje ukrepa nepovratnih finančnih spodbud socialno šibkim etažnim lastnikom za nove skupne naložbe večje energijske učinkovitosti starejših večstanovanjskih stavb v višini do 100 % priznanih stroškov naložbe glede na njihov pripadajoči delež financiranja naložbe

Dimenzija vrednotenja	Ukrep nepovratnih finančnih spodbud socialno šibkim etažnim lastnikom za nove skupne naložbe večje energijske učinkovitosti starejših večstanovanjskih stavb v višini do 100 % priznanih stroškov naložbe glede na njihov pripadajoči delež financiranja naložbe
RELEVANTNOST (ali nagovarja cilje zmanjševanja energetske revščine)	SREDNJA/VISOKA Instrument nagovarja cilje zmanjševanja energetske revščine v delu, ki se nanaša na stroške ogrevanja (posredno tudi hlajenja) in priprave tople vode, ki predstavljajo največji del stroškov za energijo v gospodinjstvu. Ne nagovarja pa ostalih generatorjev rabe energije v gospodinjstvu (npr. zastareli gospodinjski aparati).
UČINEK (ali je mogoče identificirati učinke v zmanjšanju energetske revščine)	VISOK Ker ukrep krije stroške tako energetske prenove, kot tudi prenove skupnih kotlovnice, se koristi ukrepa črpajo iz nižje rabe energije zaradi večje energetske učinkovitosti stavbe in večje učinkovitosti novejših naprav pri prenovah skupnih kotlovnice. Ukrep za socialno šibke v večstanovanjskih stavbah običajno vstopa v kombinaciji z nepovratnimi spodbudami Eko sklada za energetsko učinkovito prenovo večstanovanjskih zgradb, kjer progresivnost subvencije v primeru celovitejših naložb spodbuja večstanovanjsko stavbo k čim celovitejši prenovi in s tem povečuje učinek na zmanjševanje energetske revščine.
EFEKTIVNOST (ali doseženi izidi ustrezajo prvotnim ciljem)	NIZKA Glede na celoten obseg prenov večstanovanjskih stavb, razvidnih iz obsega črpanja spodbud za energetsko prenovo večstanovanjskih stavb, je število odobrenih subvencij socialno šibkim zelo nizko in pod pričakovanji. Po navedbah upravnikov bi bilo smiselno širiti obseg upravičencev tudi na prejemnike varstvenega dodatka in revne upokojece.
DOLGOROČNOST UČINKA (ali ima instrument dolgoročen učinek)	VISOKA Ker imajo izvedeni ukrepi učinkovite rabe energije in prenovljene kotlovnice dolgo življenjsko dobo, je učinek dolgoročen.
PRILAGODLJIVOST (ali je instrument prilagodljiv na spremenjene okoliščine)	SREDNJA Sredstva za spodbude se razdeljujejo preko razpisov, kar Eko sklado omogoča, da lahko med posameznimi razpisi po potrebi spreminja pogoje za odobritev nepovratne subvencije in daje v tem primeru instrumentu določeno mero prilagodljivosti.
PREDVIDLJIVOST (ali je mogoče predvideti proces in učinke instrumenta; je instrument predvidljiv za tiste, ki jim je namenjen, in ostale deležnike)	SREDNJA Ukrep je v veljavi od leta 2010 dalje. Dodeljevanje preko razpisov daje instrumentu določeno mero nepredvidljivosti, vendar nizko povpraševanje povzroča, da se razpisi zaradi pomanjkanja sredstev ne zapirajo. Ko se posamezni razpis izteče, se takoj nadaljuje drugi, kar daje instrumentu relativno dobro predvidljivost.

Tabela 13: Povzetek vrednotenja instrumentov

Element vrednotenja	Projekt ZERO	Nepovratne finančne spodbude socialno šibkim občanom za zamenjavo starih kurilnih naprav na trdna goriva	Nepovratne finančne spodbude socialno šibkim etažnim lastnikom za naložbe v večjo energijsko učinkovitost starejših večstanovanjskih stavb
Relevantnost	VISOKA	SREDNJA	SREDNJA/VISOKA
Učinek	SREDNJI	NIZEK	VISOK
Efektivnost	NIZKA	NIZKA	NIZEK
Dolgoročnost učinka	NIZKA/NI PODATKA	VISOKA	VISOKA
Prilagodljivost	SREDNJA	SREDNJA	SREDNJA
Predvidljivost	NIZKA	SREDNJA	SREDNJA

4 Sklepi in priporočila

4.1 Energetska revščina v Sloveniji

Podatki kažejo, da v Sloveniji gospodinjstva z najnižjimi dohodki za energijo v stanovanju namenijo velik del razpoložljivih sredstev. Za 20 % gospodinjstev z najnižjimi dohodki je ta izdatek v letu 2015 predstavljal dobrih 17 % njihovih razpoložljivih sredstev. V zadnjih letih se je delež izdatkov, ki ga gospodinjstva porabijo za energijo v stanovanju, močno povečal prav pri najrevnejših gospodinjstvih, kar kaže na to, da je problematika energetske revščine vse večja.

Za Slovenijo je, v primerjavi z drugimi članicami EU, značilen nadpovprečno velik delež izdatkov za energijo v stanovanjih v celotni porabi gospodinjstev, na kar med drugim vplivata tako nižja kupna moč in visoka obdavčitev energentov, kot tudi nadpovprečno slabo vzdrževana oziroma energetske manj učinkovita stanovanja.

Z energetske revščine pa je ne nazadnje povezan tudi podatek o zamudi plačil gospodinjstev za komunalne storitve, v katerem so poleg plačila električne energije in ogrevanja zajeta še plačila vode in odvoza odpadkov. Tudi po tem kazalniku se Slovenija uvršča med države z največjim deležem populacije, ki zamujajo s plačili stanovanjskih stroškov. Prav tako pa je med najvišjimi tudi delež prebivalstva, ki živi v stanovanju, v katerem pušča streha, so vlažne stene, temelji ali tla, trhli okenski okviri ali tla.

Omenjena dejstva nakazujejo na to, da bo v prihodnje ob dolgoročnem dvigovanju cen energije (o.p. zaradi naraščanja svetovnega povpraševanja po energiji in uresničevanja ciljev povečanja rabe obnovljivih virov energije ter zmanjševanja emisij toplogrednih plinov) potrebno z vidika energetske politike identificirati ranljive skupine in oblikovati take ukrepe, ki jim bodo olajšali vlaganja v energetske učinkovitejšo rabo energije v stanovanjih. Pri nas se omenjena problematika blaži z različnimi instrumenti za zmanjševanje energetske revščine. Ob tem je treba poudariti, da najrevnejša gospodinjstva pogosto nimajo socialnega znanja in veščin, da bi sploh dostopali do tovrstnih podpor.

4.2 Instrumenti za zmanjševanje energetske revščine

Na področju neposrednega zmanjševanja energetske revščine Slovenija izvaja tri neposredne instrumente: projekt ZERO, dodeljevanje nepovratnih finančnih spodbud socialno šibkim občanom za zamenjavo starih kurilnih naprav na trdna goriva in dodeljevanje nepovratnih finančnih spodbud socialno šibkim etažnim lastnikom za naložbe v večjo energijsko učinkovitost starejših večstanovanjskih stavb. Posredno zmanjševanja energetske revščine poteka tudi preko programov sofinanciranja energetske prenove stanovanj v javni lasti v okviru projektov celovitih teritorialnih naložb (ukrep 6.4.1). Pri slednjih se z energetske prenove stanovanjskih stavb v javni lasti, katerih stanovanja se oddajajo socialno najšibkejšim, zmanjšujejo stroški za energijo najemnikom. Z izvedenim vrednotenjem se osredotočamo zgolj na tri neposredne instrumente.

Vsem trem neposrednim instrumentom je skupna šibka učinkovitost, ki se kaže v tem, da je povpraševanje po teh instrumentih s strani ciljne skupine izjemno skromno. Najpomembnejši razlog za to je po navedbah intervjuvanih deležnikov v težavnosti dostopa do ciljne populacije, vzpostavitvi stika ter posebnostih komunikacije in potreb ciljne skupine. Da so ukrepi, namenjeni socialno najranljivejšemu delu prebivalstva, učinkoviti, morajo biti sistematično vključeni in usklajeni s širšim naborom instrumentov socialne politike ter z enotnim dostopom do ciljne skupine preko Centrov za socialno delo. Ostale institucije, ki svoje aktivnosti prav tako usmerjajo v to ciljno skupino (Rdeči križ, Karitas, Zveza prijateljev mladine, javni stanovanjski skladi ipd.), so lahko pomoč, ne pa osrednji kanal komunikacije s ciljno skupino instrumentov. Specializirano znanje svetovalne mreže ENSVET mora biti v podporo Centrom za socialno delo pri izbiri potrebnih ukrepov, specializirani zunanji promotorji pa morajo prevzemati izvedbeno breme ukrepa.

Projekt ZERO in nepovratne subvencije za zamenjavo kurilnih naprav sta tudi relativno parcialna ukrepa, kjer vložena finančna sredstva ne sledijo nujno največjim prihrankom energije ali izboljšanju bivalnih pogojev upravičenca, zato bi bilo ta dva instrumenta smiselno vključiti v celovito shemo izboljšanja energetske učinkovitosti in na osnovi opravljenih energetskih pregledov v okviru projekta ZERO dopolniti tudi z investicijskimi sredstvi, ki bi sledili največje prihranke energije in izboljšanje bivalnih pogojev, ne pa zgolj omogočati najenostavnejših ukrepov za učinkovito ravnanje z energijo in vodo ter menjavo starih kurilnih naprav na trda goriva. Slednje bi izboljšalo tudi dolgoročnost učinka projekta ZERO. Celovit ukrep je potrebno oblikovati na osnovi natančnejšega poznavanja potreb ciljne skupine, ki bi jih bilo smiselno natančneje raziskati z ciljno usmerjeno raziskavo o rabi energije in bivalnih pogojih najranljivejšega dela prebivalstva. Tovrstne ukrepe je potrebno tudi primerno kadrovsko in finančno podpreti tj. združiti sedaj razdrobljene vire. Nujna je kontinuiteta ukrepov, saj traja precej časa, da se informacija o ukrepih razširi med ciljno skupino in ustvari zaupanje ter povpraševanje po ukrepih.

Pri projektu ZERO je težava tudi v slabem spremljanju učinkov projekta. Slednje temelji na uporabnikom relativno neprijaznem orodju, zato se učinki bolj ali manj ocenjujejo na osnovi izkušenj iz preteklih projektov. Pri oblikovanju celovitega projekta bi bilo zato smiselno vzpostaviti tudi posodobljen in celovit sistem spremljanja učinkov.

POVZETEK PRIPOROČIL

Izboljšanje učinkovitosti instrumentov

- Potrebna je sistematična vključenost in usklajenost instrumentov za zmanjševanje energetske revščine s širšim naborom instrumentov socialne politike ter z enotnim dostopom do ciljne skupine preko Centrov za socialno delo, ki imajo dostop do ciljne skupine, uvid v njihove potrebe in potrebne kompetence za interakcijo s ciljno skupino. Centrom za socialno delo je ob tem potrebno zagotoviti podporo s strani ENSVET, saj obiski strokovnjakov pri ciljnih uporabnikih dajejo dober uvid v potrebe in prihranke energije možnih ukrepov. Centre za socialno delo je potrebno ustrezno podpreti tudi s specializiranimi zunanjimi promotorji, ki bi prevzemali izvedbeno breme ukrepa.
- Smiselna je širitev nabora upravičencev tudi na prejemnike izredne socialne pomoči in varstvenega dodatka (kjer to še ni uvedeno). Pri finančnih spodbudah socialno šibkim etažnim lastnikom za naložbe v večjo energijsko učinkovitost starejših večstanovanjskih stavb se upravniki srečujejo predvsem z revnimi upokojskimi gospodinjstvi, zato bi bilo smiselno razmisliti tudi o povišanju cenzusa za dostop do instrumenta.

Izboljšanje učinka, učinkovitosti in prilagodljivosti projekta ZERO in nepovratnih subvencij za zamenjavo starih kurilnih naprav

- Učinek, učinkovitost in prilagodljivost obeh instrumentov bi se znatno izboljšali ob oblikovanju celovite sheme izboljšanja energetske učinkovitosti, ki bi bila na osnovi opravljenih energetskih pregledov v okviru projekta ZERO dopolnjena tudi z investicijskimi sredstvi, ki bi pri upravičencih sledili največje prihranke energije in izboljšanje bivalnih pogojev, ne pa izvedbi zgolj najenostavnejših ukrepov za učinkovitejše ravnanje z energijo in vodo ter menjavi starih kurilnih naprav na trda goriva, ne upošteva specifične potrebe upravičencev.

Izboljšanje dolgoročnosti učinka projekta ZERO

- Z oblikovanjem celovite sheme izboljšanja energetske učinkovitosti bi se povečala tudi dolgoročnost ukrepov, ki temeljijo na izvedenem obisku energetskega strokovnjaka mreže ENSVET.
- Dolgoročno bi bila potrebna poenostavitev in nadgradnja orodja za ovrednotenje učinkov, ki jo trenutno v projektu ZERO uporabljajo ENSVET svetovalci.

Izboljšanje predvidljivosti ukrepov

- Zagotoviti je treba dolgoročno kontinuiteto izvajanja instrumentov, saj je potrebno precej časa, da se informacija o ukrepih razširi med ciljno skupino in ustvari zaupanje ter povpraševanje po ukrepih.

5 Seznami

5.1 Seznam oznak in kratic

AERO	asistenca energetske revnim občanom
AN URE	Akcijski načrt za učinkovito rabo energije
APG	anketa o porabi v gospodinjstvih
ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
BDP	bruto domači proizvod
CSD	center za socialno delo
DPA	Nemška tiskovna agencija (Deutsche Presse-Agentur)
ECOICOP	Evropska klasifikacija individualne potrošnje po namenu (European Classification of Individual Consumption according to Purpose)
ELKO	ekstra lahko kurilno olje
ENSVET	Energetsko svetovalna mreža za občane
EO	enota obremenitve
EU	Evropska unija (European Union)
EU-15	države članice EU (15 držav)
EU-28	države članice EU (28 držav)
LIFE	Evropski program - instrument financiranja na področju okolja
LIHC	kazalnik »Nizki dohodki, visoki stroški«
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
Mzi	Ministrstvo za infrastrukturo
OP EKP	Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020
OP TGP-2020	Operativni program ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020
OVE	obnovljivi viri energije
SI-STAT	podatkovna baza
SILC	anketa o življenjskih pogojih
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TGP	toplogredni plini
URE	učinkovita raba energije
ZERO	zmanjševanje energetske revščine občanov

5.2 Seznam slik

Slika 1:	Cena nafte na svetovnem trgu (v EUR) in maloprodajne cene energentov ter razpoložljivi dohodek na prebivalca v Sloveniji, 2011 = 100	6
Slika 2:	Stroški zmanjševanja emisij toplogrednih plinov po sektorjih	9
Slika 3:	Delež gospodinjstev, ki so nezmožna zagotoviti primerno ogrevano stanovanje, 2015 (v %)	10
Slika 4:	Struktura porabljenih energentov za ogrevanje prostorov, gospodinjstva, 2015	11

Slika 5:	Cena zemeljskega plina za tipičnega gospodinjstvenega odjemalca (D3) v povprečju v letih 2015 in 2016 (v standardih kupne moči PPS/GJ)	13
Slika 6:	Cena kurilnega olja v povprečju v letih 2015 in 2016 (v EUR/t).....	14
Slika 7:	Cena električne energije za tipičnega gospodinjstvenega odjemalca (Dc) v povprečju v letih 2015 in 2016 (v standardih kupne moči PPS/ kWh).....	14

5.3 Seznam tabel

Tabela 1:	Delež izdatkov gospodinjstev za energijo v stanovanjih v razpoložljivih sredstvih po dohodkovnih kvintilih, 2015 (v %)	11
Tabela 2:	Delež razpoložljivih sredstev gospodinjstev, porabljenih za energijo v stanovanjih po dohodkovnih kvintilih (v %)	12
Tabela 3:	Delež izdatkov za električno energijo, plin in druga goriva v stanovanju v celotnih izdatkih gospodinjstev za končno porabo (v %).....	12
Tabela 4:	Delež prebivalstva v državah EU, ki živi v lastniškem stanovanju (v %, po naraščajočem vrstnem redu)	15
Tabela 5:	Delež prebivalstva v državah EU, ki živi v stanovanju, v katerem pušča streha, so vlažne stene, temelji, tla ali trhli okenski okvirji, tla (v %, po naraščajočem vrstnem redu).....	16
Tabela 6:	Delež prebivalstva v državah EU, ki zamuja s plačili za komunalne storitve (v %, po naraščajočem vrstnem redu)	17
Tabela 7:	Predvidena sredstva za zmanjševanje energetske revščine	20
Tabela 8:	Aktivnosti ZERO v obdobju delovanja	21
Tabela 9:	Število socialno šibkih etažnih lastnikov prejemnikov nepovratnih finančnih spodbud za nove skupne naložbe večje energijske učinkovitosti starejših večstanovanjskih stavb.....	23
Tabela 10:	Vrednotenje projekta ZERO	24
Tabela 11:	Vrednotenje ukrepa nepovratnih finančnih spodbud socialno šibkim občanom za zamenjavo starih kurilnih naprav na trdna goriva v višini do 100 % priznanih stroškov naložbe	26
Tabela 12:	Vrednotenje ukrepa nepovratnih finančnih spodbude socialno šibkim etažnim lastnikom za nove skupne naložbe večje energijske učinkovitosti starejših večstanovanjskih stavb v višini do 100 % priznanih stroškov naložbe glede na njihov pripadajoči delež financiranja naložbe	27
Tabela 13:	Povzetek vrednotenja treh instrumentov	28